

HARÖ-NYTT

INFORMATION TILL MEDELMMARENA I HARÖ HASSELÖ INTRESSEFÖRENING

NUMMER 41 DECEMBER 2017

Brev från Hagede

Hans W:son Ahlman och hans norska hustru Lillemor tillbringade nära 40 somrar på Hagede, de hyrde av Ragnar och Elin Lundberg och därefter av deras dotter Karin. Hans var professor i geografi och han skrev brev till sina studenter. I samma stuga bor idag Åsa Ekman som har fått kopior av några brev där han skriver om Harö. HHIF har fått lyckan att kunna publicera ett utdrag från ett brev skrivet 1955.

Här är skönt och ljuvligt som förr. Här är avkoppling och vila för slitna nerver och forcerade tankar. Aldur är sig lik, krokig av gikt, skäggstubben tjock och lång som vanligt. Bertil och Göte har blivit ännu större och jättelika, unga gudar i sin muskulösa styrka. Igår speglade månen ett gulrött band i den spegelblanka viken och sjönk som en fackla bakom tallarna på vårdkasberget. Ejdrarna hade krupit upp på rundhällarna och stuckit näbben under vingarna. Skrakarna likaledes. Vart alla måsarna tagit vägen för att sova vet jag inte. Men den stora friden härskade, stillheten den violblå övergången mellan dag och natt i mitten av juli månad i den yttre skärgården, där landet glider över i Östersjöns öppna vatten. Pojkarna på Nyrödja, rödhåriga och fräkniga alla fem, plockar jordgubbar på gläntorna mellan urbergsknallarna och fiskar till husbehov, när de inte sätter skötar för strömming till avsalu. Irene deras enda syster, bygger sig ett litet eget hus på ängen. Jag kallar det för hennes änkesäte. Irene är mörk och lika gracil som bröderna är robusta. Man kan inte förstå att de tillhör samma familj. Allt är sig likt här och ändå är det olikt. Ragnar och Elin vårt gamla värdfolk, är döda och Karin, dottern är gift i Östergötland. Deras åkrar växer igen. När jag idag skulle gå den gamla stigen, som Elin vandrade varje dag med korna, var den igenvuxen.

Jag kunde knappt se den mellan ungbjörkar och ormbunkar. Alla de tusentals stegen var utplånade, grodda igen av vildväxter. Snart skall ingen längre se att människor trampat denna väg för kulturens upprätthållande.

Jag gick också över våra gamla land, där vi odlade grönsaker under kriget. Vi grävde och sådde och fick rikliga skördar. Vi vattnade och rensade, det växte och mognade. Och vi kallade denna lilla trädgård som var vår stolthet för Babylons hängande trädgårdar. Nu växte där endast nässlor och tistlar. På mindre än sju år utplånas människohändernas verk på marken. Naturen tar girigt och snabbt åter vad den motsträvt givit ifrån sig. Är det vemodigt? Kanske inte. Man böjer sig undergivet inför människans kortvarighet, inför tidens ström och den stora glömskan som allt ska försvinna i. Men en ny generation – barnbarnen är på väg in i livet också här ute på Sommarharö. Men om vintern blir det tommare och tommare, allt ensammare. Motorbåtarna har i stället blivit allt flera, större och dyrbarare. Det finns knappt några roddbåtar kvar. Det är bara Paulun i Lerviket och fru Westerberg som fortfarande rör. Men Westerbergskans taktfasta knyck med årona hörs inte längre om kvällarna. Hon har förlorat kraften i årtagen. Och jag själv har fått min egen båt, inte bara med inombordsmotor utan- Gud nås- försedd med självstartare för att jag inte ens ska behöva veva. Jag har blivit ännu mer försämrad än fru Westerberg. Jag skäms nästan.

Mysteriet med jacken

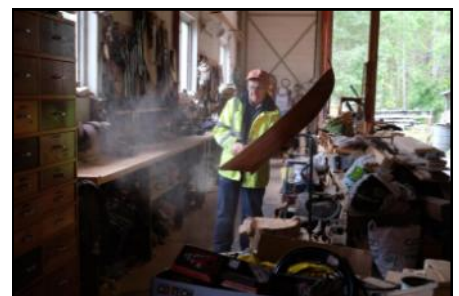
Vem skär jack i träet?
Om man letar noga och är extra uppmärksam kan man på spången mellan Harö by och Harö brygga hitta ett litet avsnitt med en rad skurna jack i en planka. Det fantasieggande mysteriet fascinerar förbipasserande. Finner den nyfikne ett svar? Njae, det återstår att se.

Besök hos Börje Andersson

Tidigt i september samlades ett 20-tal medlemmar i förening Gaffel och Spri för ett studiebesök i Roslags-Kulla hos båtbyggare Börje Andersson.

Börje har byggt många av de ökor som blivit så populära i vår del av skärgården, mycket tack vare Björn Lindroth. Under 1970- och 80-talet byggde Börje ett antal Roslagsskutor och sist ut byggdes Sofia Linnea som stod klar 1988. Börje bjöd på rundvisning i sin verkstad och visade bl.a. en modellversion av en skärgårdsöka.

Rapport från styrelsen

Som framgått av föreningens hemsida (www.hhif.se) så har styrelsens arbete under hösten främst kring de två uppdrag som gavs på senaste årsmötet.

Tillgänglighetsgruppen, som har till syfte att se över olika tänkbara åtgärder och ansvar för framkomligheten mellan Harö brygga och Harö by, har haft två möten under hösten. En första inventering av olika problem och tänkbara åtgärder har gjorts och diskussionerna kommer att fortsätta under våren 2018.

Det andra uppdraget var att sammankalla en arbetsgrupp för att diskutera problematiken kring de ökande stammarna av dovvilt och mufflon med syfte att få fram ett åtgärdsprogram. Under hösten avhölls ett möte med en grupp representanter från markägare och övriga boenden, jägare samt styrelsen. Diskussionen under mötet visade dock att det inte går att lösa djurfrågan lokalt och på frivillig väg och styrelsen bedömer därför att det f.n. inte finns förutsättningar att driva arbetsgruppen vidare.

Under hösten har också frågan om att bygga en sjöled för stora kryssningsfartyg, den s.k. Horsstensleden återigen dykt upp. Styrelsen har i ett remissvar till regeringen tydligt markerat vilka konsekvenser ett sådant ingrepp skulle innebära för vår unika skärgårdsmiljö. Vi hoppas att vårt remissvar liksom alla de tusentals andra som sänts in gör att regeringen tar till sig av den omfattande kritiken och placerar utredningen där den hör hemma, nämligen i papperskorgen.

Annons:

arkitekturfabriken

Ritar och bygger hus på och runt Harö.

Kontakta Erik Hedvall, 0736 - 40 25 18

Information Harö Bredband

Arbetet med att dra bredband ut till vår del av skärgården går framåt i rask takt. Förläggning via mark, sjö och lufthängd kabel i Vattenfalls stolpar drar i gång nu i december. Upphandling av entreprenörer samt material är till största delen genomförd. Först ut är sjökabelförläggning, därefter drar markarbeten igång parallellt i januari. Upphandling pågår för luftkabel och fiberarbeten med förväntad start i april. Framåt hösten bör de första anslutningarna kunna kopplas upp. Det är av yttersta vikt att de som inte skrivit på markavtalen gör det absolut snarast möjligt.

Har man inte gått med ännu men funderar på det bör man omgående höra av sig till Pia Södergren, ordforande@harobredband.se eller 0709828276.

Soptipp på Harö som växer

Det finns en plats i skogen nära Hemträsket på sidan som vetter mot byn. Där har under ett par års tid diverse skräp börjat ansamlas och nu tycks det bli mer och mer. Man kan hitta gamla tryckimpregnerade altanräckan, glasbitar, elledningar och annat. Du som slänger skräp i skogen – kan du tänka dig att istället behålla ditt skräp tills du har tid att ta det till grovsoporna?

Utveckling Harö Livs

Harö Livs har under året verkat som vanligt och det har varit en fröjd att se besökarna, eller rent av själv, gassa lite på balkongen njutandes en räkmacka eller gott kaffe. Sedan tidigare har HaröNytt rapporterat om den utveckling som skett runt fastigheten och vi blev så nyfikna på vad som är på gång för tillfället. Sent i november kom också en nyhet om att EU-bidrag tilldelats ett projekt kallat SeaStop och som berör ett 15-20 tal hamnar i Stockholms, Ålands och Finlands skärgårdar. De förbättringar som planeras för Harö Livs berör en rationalisering av varumottagningen vilket kommer vara till stor nytta. Samt genom Seastopmedlen möjliggörs en utveckling av vattenrening och ett hållbart avloppssystem för WC och dusch för gäster och personal. Med andra ord kommer servicen bli än bättre och troligen kan också än bättre öppettider komma att erbjudas. Vilken glädje för alla oss som drar nytta av affären och affärsbryggan!

Biodlingar i Harö-området

I somras hade Harö livs besök av Per Thunman som berättade om livet som biodlare. Per är en välkänd biodlarentusiast på Värmdö och en av nyckelpersonerna i Wermdö Skeppslags biodlareförening. Biodling ”ligger ju i tiden” och intresset var stort. I Haröområdet finns idag ett par personer med biodling. Bin har funnits på planeten i nästan 100 miljoner år och finns avbildade på 17000 år gamla grottmålningar. Honungsproducerande bin torde vara det vanligaste nyttodjuret som finns. Dess betydelse för pollinering av nyttoväxter och blommor kan inte överskattas. Det kommersiella värdet av pollineringen torde vida överstiga värdet av honungsproduktionen. De flesta biodlare i Sverige har dock sysslan som hobby med njutningen att pyssla och sköta om. I södra Sverige kan ett samhälle producera 30-50 kg honung per år. Ju längre norrut och i ytterskärgården med kalla vårar och begränsningar

i floran är det nog ovanligt med mer än 10 kg per samhälle. Biodlaren håller bina med en kupa men sedan sköter bina resten! Kupan innehåller ett antal ramar med mellanväggar av bivax med dom välbekanta små sexkantiga cellerna där bidrottningen lägger sina tiotusentals ägg, och där arbetsbina förvarar nektar och pollen. I ett samhälle finns bara en drottning, skulle två råka hamna i samma samhälle utbryter en strid på liv och död. Arbetsbina är kvinnliga, men inte fertila, bin med många olika arbetsuppgifter i samhället. Dom samlar in nektar som omvandlas till honung som ska vara vinterföda, dom samlar in pollen som proteinkälla, dom producerar vax från körtlar på bakkroppen som används för att bygga ut mellanväggarna på ramarna. Spejarbin letar efter

nya lokaler med lämplig flora och flyger sedan hem och visar med sin bi-dans riktning och avstånd till den nya lokalen. Dechiffrieringen av bi-dansen belönades med ett delat Nobelpris till Karl von Frisch 1973. Vissa arbetsbin är städbin och håller rent i kupan, andra har som uppgift att utfordra drottningen. Dom manliga bina, drönarna, har som enda uppgift att befrukta drottningen och när drönaren gjort det dör han. Drottningen tillbringar resten av sitt upp emot 5-åriga liv med att lägga ägg i kupan. Hon kan lägga tusentals ägg varje vecka! I slutet av säsongen behövs drönarna inte längre och då kastas dom ut från kupan i den s.k. drönarslakten. När biodlaren skattar samhället på honung så måste denna ersättas med nytt vinterfoder, och varje samhälle kan behöva upp till 20 liter 60 % sockerlösning! På vintern bildar bina ett stort klot i kupan. De packar sig tätt runt drottningen och turas om, precis som pingvinerna, att stå ytterst, där de fläktar lätt med vingarna för att hålla värmen samtidigt hålls fukten borta. De kan övervintra i många minusgrader, så länge det finns honung kvar. Först när vårsolen lyser och temperaturen stigit upp mot 10 grader flyger de ut och utför sin rensningsflykt och tömmer sina magar.

I Haröområdet har Elisabeth Bredbacka och Karin Norås, Hasselkobben bin. Elisabeths pappa hade biodling med cirka 5-6 kupor och sålde en hel del honung men lade ner sin bisyssla för många år sedan. Elisabeth har nu under tjugo års tid byggt upp en liten trädgård mitt i tallskogen och har stor glädje av bina. Hennes granne Karin Norås på samma ö har också en bigård, tillsammans har de två-fyra samhällen. Det har inte blivit någon stor skörd på höstarna men de ser en positiv utveckling på ön med mer blåbär och smultron och trädgården blommar och ger bra med frukt och bär. Till Birgitta och Benny Åsberg på Skaten kom för 3 år sedan en kall majdag bitillsynsmannen, Göran Frick, ut till Harö med deras första samhälle. En parad drottning och tusentals fina bin i en modern frigolitkupa. Denna s.k. Nackakupa, är lätt att lyfta och håller fukten borta, värmeisolerar bra på vintern och är lättare att hålla ren än de tunga träkuporna. I år fick de ca 7 kg honung i sina två kupor, vilket är bättre än tidigare år. Catharina Horn af Ranzien på Storö har två samhällen som köpts under 2017 och är alltså en nybliven biodlarentusiast. Catharina har inte skattat något av sina bisamhällen på honung i år.

Det första samhället har hon stödfodrat under sommaren eftersom det inte verkade ha några reserver när det anlände, det andra berättar hon köptes så sent på säsongen så hon bestämde sig för att avvakta. Här på Nötnäs har jag Dan Lindblom och Eva Mattsson börjat med bi-odling för några år sedan och har som mest haft två samhällen. Efter första säsongen verkade det ena samhället svagt varför vi slog ihop dom till ett. Detta enda samhälle blev dockoffer för en myr-attack! Dyrköpt erfarenhet. Vintern 2016 invintrade vi ett samhälle men det verkade svagt och dog under försommaren 2017. Nu har vi f.n. två samhällen som båda är avläggare från andra bigårdar. Trots dessa motgångar kunde vi skatta några kg honung från vardera samhället i höst. Hoppas nu att dessa ska överleva och eventuellt kunna ge upphov till ytterligare en avläggare nästa säsong.

Dan Lindblom

Öppna landskap

Storö-stipendiet delades i december ut till Lasse Olofsson. På Storö hålls de gamla ängarna och betesmarkerna öppna och i ordning mycket tack vare Lasse. På våren hålls årligen en röjarhelg som brukar samla god uppslutning, även så i år. Trevlig gemenskap, korvgrillning och fina landskap som resultat! Välkomna till våren igen!

Rätt adress?

Om du behöver rätta eller ändra din adress kan du göra det på hhif.se (inne på medlemsarean) eller skicka ett brev till vår kassör.

Valberedningen vill som vanligt ha tips om personer som är intresserade och lämpliga att berika föreningen.

Kontakta Göran Östlund, Thomas Wängsö eller Mats Hagebring.

Annons:

Behöver du få ut fyrhjulingen till ön? Trädgårdsmaskiner eller annat skrymmande gods?

Min Arronet 23.5 CRW med 120 cm lastramp kan lasta det mesta som är svårt att få ombord på de ordinarie taxibåtarna. Hör av dig för bokning av transport. I samverkan med Harö Båttaxi och Krilles Skärgårdsverksamhet.

Dan Lindblom Harö-doktorn AB Nötnäs, Harö
dan@haro-doktorn.se / www.haro-doktorn.se / 070-391 48 48

Kort om föreningen

Harö-Hasselö Intresseförening har till syfte att tillvarata medlemmarnas intressen inom regionen.

Föreningen ska förvalta Hagede, Harö och Hasselö bryggor med tillhörande anläggningar och verka för goda tillfartsvägar till bryggorna.

Föreningen ska verka för goda kommunikationer med allmänna färdmedel.

Föreningen ska verka för god brand- och olycksfallsberedskap.

Föreningen ska värna om en god miljö.

Föreningen ger ut Harö-Nytt två gånger per år.

Föreningens pg och bg

Plusgiro 40 09 83-3

Bankgiro 375-9701

Harö Hasselö Intresseförening

STYRELSE

ORDFÖRANDE

Tommy Månsson
Mobil 070-695 33 60

REDAKTÖR HARÖNYTT

Axel Östlund
Mobil 070-918 42 39

LEDAMOT

Annika Nylén
Mobil: 076-121 29 12

KASSÖR & MEDLEMSREGISTRER

Åsa Lundholm Hedvall
Mobil 070-742 08 67

BRYGGANSVARIGA

Dan Lindbolm, Hasselö
Mobil 070-391 48 48

KOMMUNIKATIONSANSVARIG

Tommy Månsson Hagede

SEKRETERARE

Dan Lindblom
070-391 48 48

Ingela Granberg, Harö
Mobil 070-783 76 74

REVISORER

Lena Ekecrantz
Mobil 073-936 18 26

WEBBANSVARIG

Staffan Westbeck
Mobil 070-399 65 72

Pär Dehlin, Hagede
Mobil 070-827 27 05

Åsa Ekman
Mobil 070-636 72 85

SUPPLEANT Mica Wänseth

HARÖ-NYTT

Distribueras till samtliga medlemmar i Harö Hasselö Intresseförening.

• Ansvarig utgivare: Tommy Månsson • Produktion och tryck: Hagavillan, Waxö Omsorg AB, Hagavägen 22, Solna